

Ilus roos

Ühel vanapaaril oli väga ilus tütar. Tütar käis koos teistega külapidudel. Hakkas siis sinna ka üks väga ilus noormees käima ja temaga juttu ajama. See poiss oli nii ilus, et kõik, nii vaesed kui rikkad, teda endale tahtsid. Aga noormees – see valis endale vanapaari ilusa tütre.

Iga kord nemad, ilusad mõlemad, koos lustisid ja olid, kuid ei tundnud teineteist. Küll palus tüdruk noormehelt selgitust, kes ta on ja kus ta elab, aga poiss ei öelnud midagi. Tüdruk nägi, et tema käest midagi teada ei saa, ning hakkas mujalt nõu küsima, et kust saaks teada, kust noormees pärit on.

Ühel päeval rääkis tüdruk ka oma vanale emale ja küsis temalt nõu, kuidas asja teada saada. Ema siis seletas oma tarkusega: „Kui ta õhtul peolt ära läheb, siis seo talle taha pintsaku nõöbi külge (vanasti kanti pintsakuid, millel nõöbid olid taga) niit, mida võid mu käest suure kera saada. Ja kui sa ei taha õhtul seda niiti mööda talle järele minna, siis mine järgmisel hommikul. Ükskõik, näha saad teda ikka.“

Tüdruk arvas õpetuse ka hea ja targa olevat, küsis emalt suure kera niiti ja läks sellega laupäeva õhtul pidusse. Sinna oli ka jälle see ilus noormees tulnud, ajas tüdrukuga kogu peo aja juttu ja tantsis temaga. Sai see pidu läbi, siis sidus tüdruk salamisi talle nõöbi külge nõöri ja pani kera niiviisi kusagile välja, et see lahti ei pääseks.

Heakene küll, poiss ei pannud seda tähele, mis tüdruk tegi, läks koju ja vaenuniit hargnes tal järel.

Järgmisel hommikul, juba enne varavalget, tuleb tüdruk üles, läheb kera juurde, vaatab: kogu suur kera on ära hargnenud, ainult südamik on järele jäänud. Tüdruk võttis siis selle kera südamiku kätte ning hakkas siis lõnga järel minema ja lõnga kerima. Lõng viis üle soode ja rabade. Mitte kunagi ei olnud ta teed mööda läinud, nii et tüdrukule ilusa kosilase kohta halvad mõtted tulid. Sellegipoolest läks ta ikka edasi ja harutas lõnga. Pika käimise järel jõudis ta viimaks ühte kirikusse, kuhu lõng viis. Kirik oli päris tühi ja tüdruk hiilis nõöri järgi edasi. Nõör viis kiriku vastas-uksest surnuaiale, mis sealsamas kiriku kõrval oli. Niit viis mõlemast kirikuuksest läbi surnuaiale. Tüdruk tuli siis tasakesi tagaukse juurde ning vaatas läbi võtmeaugu. Aga oh õnnetust, mida ta seal näeb: tema ilus kosilane kisub surnute haudu lahti, sööb poolmädanenud surnu ära ja hakkab teist sööma.

Tüdruk vaatas, vaatas ja arvas siis seda kõike unes nägevat ega uskunud oma silmi. Kuid peagi tõmbas ta niidi katki, pani kera taskusse ja hakkas tagasi tulema. Tuli koju, käis jälle pidudel nagu ennegi, aga selle noormehega enam ei sõbrustanud. Poiss, kes nõöbi otsast lõngajupi leidis ja nägi, et tüdruk teda enam ei armastanud, sai aru, et tüdruk on tal järel käinud ja kõik ära näinud.

Ühel õhtul olid nad mõlemad jälle kirmasel. Enne kojuminekut tuli noormees tüdruku juurde ja küsis: „Kas sa oled mind mu töö juures näinud?“

Tüdruk ei julgenud ega tahtnud tõtt öelda ning vastas, et ei.

„Hea küll, kui sa tõtt ei räägi, siis sureb homme su isa!“

Tüdruk ehmus ning jooksis koju. Magas ta siis öö ära ilma und saamata, tuli hommikul üles, jooksis isa voodi juurde. Seal pesi ema juba surnut. Surnu pesti ära ning pandi kirstuga pühapiltide alla.

Tüdruk läks õhtul jälle peole. Ilus noormees oli jällegi seal ja tantsis nüüd teiste tüdrukutega. Pidu sai otsa ning tüdrukud ja poisid hakkasid koju minema. Ilus noormees läks jälle oma endise sõbra juurde ja ütles: „Mis sa salgad, minu meelest oled sa käinud küll, tunnista üles!“

Tüdruk ütleb jällegi, et ei käinud.

„Hea küll, kui sa üles ei tunnista, siis olgu peale – homme sureb su ema ära.“

Tüdruk oli näost lumivalge ega osanud midagi ütelda.

Läksid siis mõlemad lahku. Tüdruk läks koju pikemate sammudega kui kunagi varem. Tüdruk võtab riided seljast ja istub voodi peale, nutab ja mõtleb. Heitis siis pikali: „Ma puhkan natuke.“

Aga kus tal nüüd enam uni tuleb, vaevleb niisama voodis.

Öösel, enne valget, tuleb ta üles, paneb riidesse ja jookseb siis ema voodi juurde. See oli juba surnud ning külm. Tüdruk pesi ta puhtaks, lasi kirstu teha ja pani kirstuga pühapiltide alla.

Tuleb siis õhtu, tüdruk paneb ukse lukku ja läheb pidusse. Teised pidutsesid seal nagu ennegi. Ka see ilus noormees oli seal. Kojumineku ajal tuli jälle see noormees endise sõbra juurde ja küsib: „Noh, kas nüüd ka veel salgad? Ma tean küll, et sa käisid.“

„Käisin jah,“ ütles seekord tüdruk, kellel ei olnud mingit soovi ka ise ära surra.

„See on hea, et sa üles tunnistasid. Su isa emaga ärkavad ellu, aga sina ise pead ära surema.“

Läksid nad jälle mõlemad koju. Tüdruk ei julgenud enam midagi mõteldagi, heitis voodisse ja jäigi magama. Isa emaga ärkasid nagu unest üles ja vaatavad, et on pühapiltide all kirstus. Neile tuli siis kõik meelde, tulid kirstust välja, panid surnuriided kirstuga ära ja ajasid endile igapäevariided selga.

Lähevad siis tüdarta üles ajama ja vaatavad: tütar surnud. Nad mõlemad olid ehmunud ega mõistnud muud teha kui nutta – ainus tütar, nende silmater, on ära surnud.

Nutsid siis seal – midagi pole teha – võtsid surnukeha riidest lahti ja pesid ära. Ostsid siis väga ilusa kirstu, ehtisid selle, nagu oskasid, ning panid pühapiltide alla. Pidasid siis surnu auks veel ka leinapäha ja matsid oma tütre hulga leinajate saatel maha. Nad matsid ta väga ilusasse kohta, põõsaste alla.

Läksid siis matuselised koju. Vana ema isaga ei osanud nüüd enam midagi muud teha, kui hakkasid patukahetsejateks, sõid ja palusid ainult jumalat.

Läks siis mõni päev mööda ja tüdruku hauale hakkas kasvama väga ilus roos. Nii ilusat roosi ei olnud keegi näinud. Kõik võõramaa kuningad tulid ja tahtsid seda endale, aga see roos ei saanud kellelegi muule kui oma maa kuningale. Kuningas laskis tüdruku koos kirstuga hauast välja võtta (muidu ei saanud roosi kätte), viis koju ja pani ühte kambrisse lillepoti sisse, kus see ilus lill koos teiste lilledega kasvas.

Mõne aja pärast hakkas kuninga kokk tähele panema, et sahvrist hakkasid söögid kaduma. Ta küsis teiste teenijate käest, aga kõik ütlesid, et nemad küll ei võtnud.

Ei ole midagi teha, kokk jäi valvama. Valvab ta, ning kui kogu lossirahvas öösel juba magab, tuleb ilus roos sahvrisse, muutub tüdrukuks, sööb kõhu täis, läheb jällegi potti tagasi ja muutub taas lilleks.

Järgmisel päeval räägib kokk seda asja kuningale ja kaebab: „Söögid nii ja nii kadusid sahvrist, mina valvasin ja nägin, kuidas lillest sai ilus tüdruk ja see tüdruk sõi sahvris.“

Heakene küll, läks kuningas ise valvama. Ta pani sahvris tule põlema, ise seisis keset sahvrit ja ootas. Ootas siis poole ööni ära, ei kedagi kusagil! Läks siis kuningas ära magama.

Järgmisel hommikul tuleb kokk ja räägib jällegi, et sahvrist on söögid kadunud. Kuningas otsustab siis öösel salaja valvata. Läks kokk ära ja õhtul läheb kuningas pimedasse nurka valvama. Valvab seal siis natuke ning näeb, kuidas see lill tuleb, muudab end tüdrukuks ja sööb siis seal. See tüdruk oli nii ilus, et kuningas ei suutnud ennast tagasi hoida, haaras tema käest kinni ja palus tüdrukut endale naiseks. Tüdruk võttiski kuninga käe vastu. Kuningas ei olnud veel naisemees ning ta laskis siis end selle tüdrukuga laulatada.

Peeti suured pulmad. Pulma kutsuti ka tüdruku vanemad. Neil oli väga hea meel oma tütart jälle elusana näha ja pealegi veel kuningaprouana. Vanakesed olid oma varanduse juba vaestele jaganud ja elasid patukahetseja elu. Aga tütar tõi neile jälle elu sisse, vanakesed olid otsekui taevas. Kuningas võttis nad enda juurde elama, kus nad kui õnnelik vanapaar oma päevi vanaduse poole saatsid. Kuningas ja kuningaproua olid õnnelikud ja elasid ka oma elu lõpuni õnnelikku elu. Pärast surma maeti nad jälle kokku, et saaksid siis igavesti õnnelikult puhata.